

Nota

Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek

TORHOUT - NOORDLAAN (prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Christof Vanhoutte

Projectcode: 2020A436

Data uitvoering onderzoek:	18/19:20/25/05/2020
Relevante termen thesauri:	Nieuwste tijd, proefsleuvenonderzoek, verstoring, middeleeuwen
Alle betrokken actoren:	Christof Vanhoutte, Raf Trommelmans
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

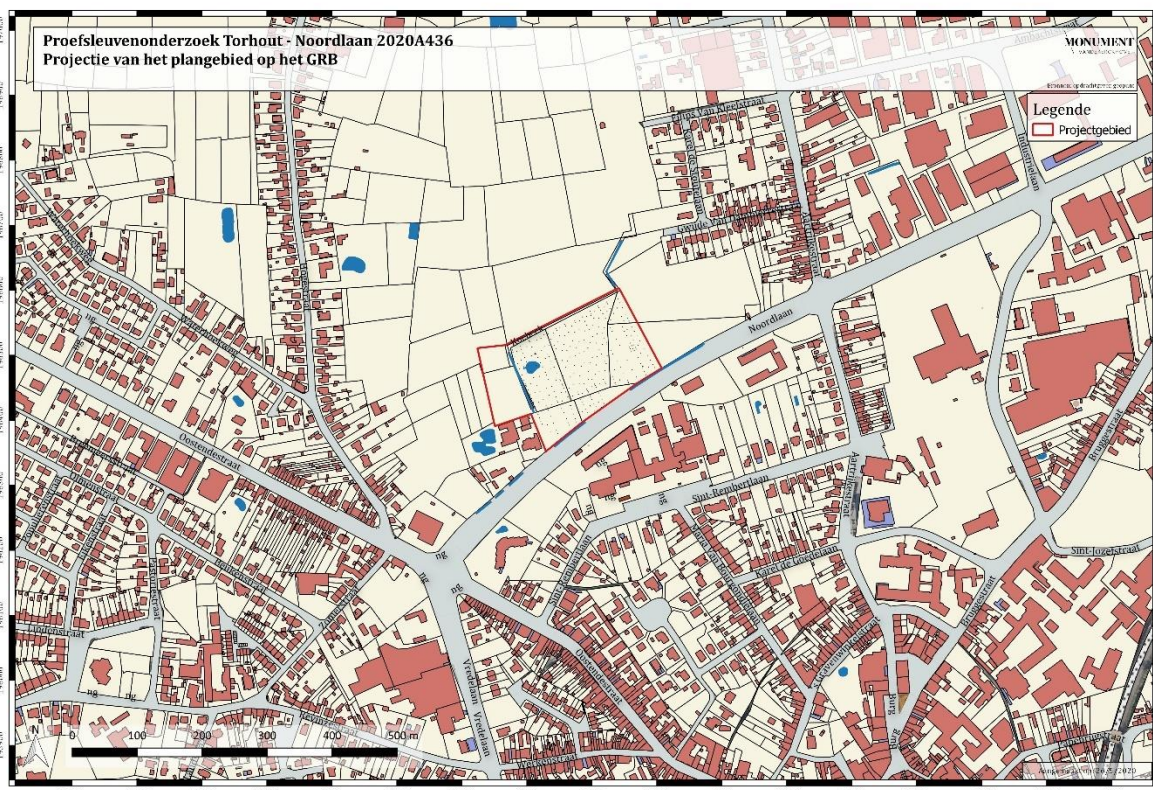
0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	5
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.1.1. Inleiding.....	5
1.1.2. Vraagstelling.....	6
1.1.3. Randvoorwaarden	8
1.1.4. Geplande werken.....	9
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE.....	11
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie.....	11
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek.....	13
1.2.3. Gebruikt materiaal.....	13
1.2.4. Inbreng specialisten.....	13
1.3. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	14
1.3.1. Landschappelijke ligging	14
1.3.2. Historische situering.....	14
1.3.3. Archeologisch kader.....	14
2. ASSESSMENTRAPPORT	15
2.1. STRATIGRAFIE	15
2.2. ASSESSMENT SPOREN	21
2.2.1. Middeleeuwen	21
2.2.2. Ongedateerde sporen	22
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	25
2.3.1. AARDEWERK	25
2.3.2. METAAL	25
2.4. ASSESSMENT STALEN	26
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE.....	26
3. DATERING EN INTERPRETATIE	27
3.1. GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN VONDSTEN EN SPOREN EN CONFRONTATIE BUREAUSTUDIE	27
3.2. SYNTHESE.....	27
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	28
4. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	31
4.1. AARD VAN DE POTENTIËLE KENNIS	31
5. SAMENVATTING	32
6. BIBLIOGRAFIE	34
7. BIJLAGES.....	35

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

Het projectgebied (zie Figuur 1) bevindt zich ten noorden van de dorpskern van Torhout ter hoogte van de Noordlaan en heeft een oppervlakte van ongeveer 37756m². Aangezien de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, werd een archeologienota opgesteld waarin geadviseerd werd om een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren aan de hand van proefsleuven. Het doel van het hieronder beschreven proefsleuvenonderzoek is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein archeologisch te onderzoeken. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Figuur 1: Projectie projectgebied op GRB.

1.1.2. Vraagstelling

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied. Hiertoe dient een antwoord geformuleerd te worden op volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen (ID 1676)¹:

Geo(morfo)logie en bodemopbouw

- Hoe is de (bewaarde) opbouw van het natuurlijk ontwikkeld bodemprofiel?
- Bevinden zich er sporen van akkerbewerking (zoals ploeg- en spitsporen)?
- Wat is de aard en ouderdom van eventuele aanwezige sporen van akkerbewerking? Waar komen deze voor en hoe zijn deze ontstaan?
- Op welke diepte(s) bevinden zich eventueel relevante archeologische niveaus? Is er sprake van (sub-)recente verstoringen en post-depositionele processen? En wat is het effect daarvan op de eventuele aanwezige en/of te verwachten archeologische resten?

Sporen, structuren, vondsten en paleo-ecologische resten

Indien het onderzoek **geen** archeologische fenomenen oplevert of categoriaal beperkte (bijvoorbeeld alleen losse vondsten):

- Welke verklaring is hiervoor te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van verstoring van antropogene of natuurlijke en/of beperking van archeologische waarnemingsmogelijkheden? Of is er sprake van aantoonbare afwezigheid van bewoning en/of actief landgebruik of van een combinatie van genoemde factoren?

Indien het onderzoek **wel** archeologische fenomenen heeft opgeleverd, hoe kan de vindplaats beschreven en geïnterpreteerd worden? Hierbij rekening houdend met volgende punten:

- Wat is het aantal, de aard, de datering, plaats, omvang, horizontale en verticale spreiding van de begrenzing van sporen en structuren? Hoe is hun samenhang? Wat is de spoordichtheid per werkput en van het geheel?
- Indien grondsporen zijn aangetroffen: op welk niveau zijn deze leesbaar? In de welke mate is uit de stratigrafie (profielen en vlakken en de relatie tussen sporen, structuren, e.d. een relatieve datering en fasering af te leiden? Kunnen binnen de vindplaats(en) verschillende complextypes, verschillende functies worden onderscheiden? Van welk vindplaatstype en welke datering(en) is er sprake?
- Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, ...?

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1676>

Vondsten en paleo-ecologische resten

- Welke vondsten en welke paleo-ecologische resten zijn in de context van een laag, spoor, of structuur aangetroffen? In welke mate dragen zij bij aan de karakterisering hiervan (complextype)?
- Liggen in het onderzoeksgebied locaties die paleo-ecologisch bemonsterd kunnen worden? En wat is de te verwachten kwaliteit er van?
- Zijn er vondstconcentraties en wat is de aard hiervan?
- Welke datering is af te leiden uit vondsten in relatie tot sporen, structuren, lagen en profielen?
- Welke datering is af te leiden uit natuurwetenschappelijke gedateerde monsters in relatie tot sporen, structuren, lagen en profielen?
- In welke mate gaat het hierbij om vondsten en paleo-ecologische resten zonder context (aanleg- en stortvondsten, spoorloze vondsten)? Wat is hun aard, aantal en archeologische significantie? Wat is de horizontale en verticale spreiding?
- Hoe is per vlak de verhouding aanlegvondsten: vondsten uit sporen? Wat is de vondstdichtheid per vlak, per werkput, en in het geheel?

Synthese

- Hoe kan samenvattend na dit onderzoek de bewoningsgeschiedenis van het onderzoeksgebied beschreven worden?
- Wat zijn de landschappelijke kenmerken van de locatie en zijn directe omgeving, voor, tijdens en na de onderzochte periode en welke conclusies kunnen getrokken worden over de invloed van de mens op de vorming van het landschap?
- Welke verbanden zijn er te leggen met historische, historisch-landschappelijke, bouwhistorische en/of overige cultuurhistorische aspecten van het onderzoeksgebied in zijn omgeving?
- Waarom zou men deze locatie uitgekozen hebben voor de ter plekke aangetroffen functie(s)?
- Hoe vergelijkbaar is de onderzochte locatie met andere locaties in de archeo-regio met dit complextype en deze datering en hoe passen de bevindingen van het onderzoek in de archeo-regionale context? Denk hierbij aan de kwaliteitsaspecten representiviteit en ensemblewaarde.

Kwaliteit

- Wat is de fysieke kwaliteit (gaafheid en herkenbaarheid van sporen; conservering van (an)organisch vondstmateriaal en van ecologische resten) van het onderzoeksgebied? Welke verschillen zijn er t.a.v. dit aspect binnen het onderzoeksgebied (binnen verticale en/of horizontale grenzen; complextypen, periode, sites)?

- Wat is de inhoudelijke kwaliteit (zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde) van het onderzoeksgebied en welke verschillen zijn er t.a.v. dit aspect binnen delen van onderzoeksgebied (binnen verticale en/of horizontale grenzen; complextypen, periode, sites?)
- Welke waarde is er samenvattend te geven aan het onderzoeksgebied en de daarin te onderscheiden delen (binnen verticale en/of horizontale grenzen; complextypen, periode, sites?) Ofwel is of zijn er behoudenwaardige vindplaatsen aanwezig binnen de grenzen van het plangebied? Beschrijf en beredeneer.

Conclusies en aanbevelingen

- Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van deze vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting omtrent de fysieke en inhoudelijke kwaliteit daarvan?
- Hoe verhouden de conclusies zich tot de resultaten van het eerdere onderzoek of andere bekende gegevens?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de eventuele waardevolle en behoudenswaardige archeologische vindplaatsen? Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd (maatregelen behoud *in situ*) worden?
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones die eventueel in aanmerking komen voor vervolgonderzoek? Welke strategische en methodische aanbevelingen kunnen worden gegeven voor vervolgonderzoek? Hoeveel archeologische niveaus dienen er hierbij onder voorbehoud aangelegd worden en hoe onderscheiden deze zich? Welke vraagstellingen zijn voor dit eventueel vervolgonderzoek relevant? Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.1.3. Randvoorwaarden

Alle proefsleuven werden uitgegraven met een breedte van 1,80m breed en parallel aan elkaar aangelegd met een maximale tussenafstand van 15m. Enkele kijkvenster werden uitgegraven ter controle van potentieel archeologische sporen. Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de regels zoals ze omschreven worden in de Code van Goede Praktijk. De grond werd gescheiden afgegraven (teelaarde, moederbodem) en gestockeerd naast de sleuf. Bij het dichten werd getracht om de originele bodemopbouw opnieuw te bekomen. Voor het grondwerk werd gebruik gemaakt van een rupskraan met niet-getande kraanbak.

1.1.4. Geplande werken

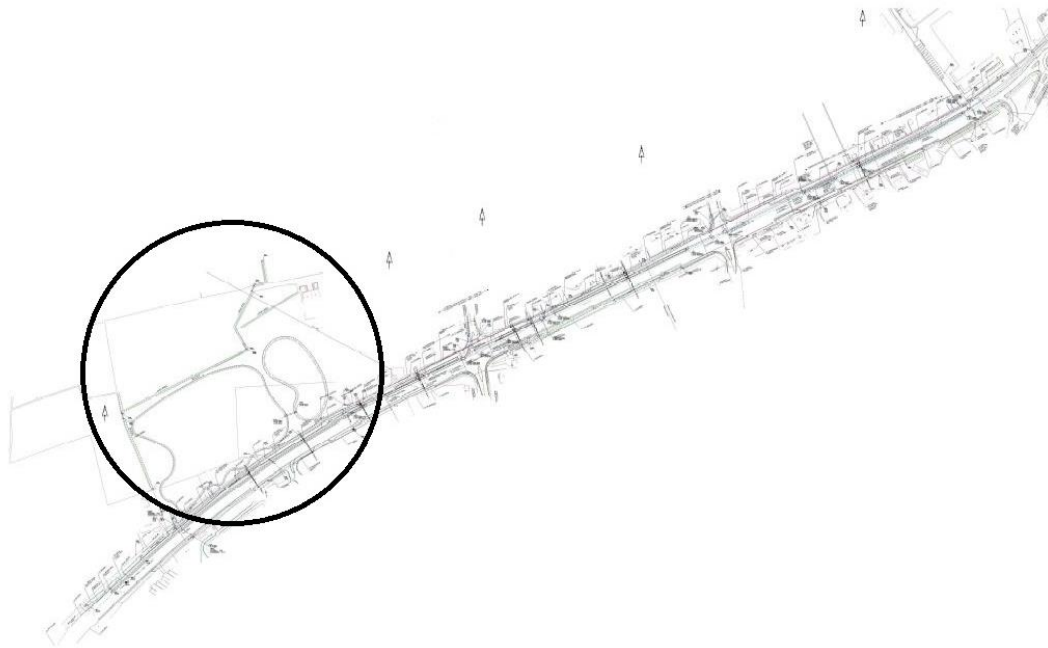
Ter hoogte van de Noordlaan, de Bruggestraat, de Aatrijkestraat, de Industrielaan en de Ambachtstraat te Torhout plant Fluvius System Operator een gescheiden rioleringsstelsel, waarbij de afvalriolering op 1,60 m en maximaal 3,20m onder het bestaande maaiveld komt te liggen en de regenwaterriolering op 2,00m en maximaal 3,90m onder het bestaande maaiveld. Daarnaast wordt ook nog de (her)aanleg van nutsleidingen gepland. Aangezien binnen de bestaande wegenis geen verder archeologisch onderzoek werd geadviseerd tijdens de fase van de bureaustudie, zal in dit verslag niet dieper op deze geplande werken worden ingegaan. Voor een gedetailleerde beschrijving van deze werken wordt verwezen naar de archeologienota.²

Belangrijker in het kader van dit verslag zijn de geplande werken ter hoogte van het toekomstig bufferbekken. Hiervoor zal een uitgraving van minimaal 1,80m en maximaal 3,30m ten aanzien van het bestaande hellende maaiveld voorzien worden. Er zal maximaal tot ongeveer +18,90m TAW uitgegraven worden. Het bufferbekken zal hierbij ontsloten worden door een landschapspark. Hiervoor worden twee door fietspaden verbonden verhoogde eilanden voorzien.

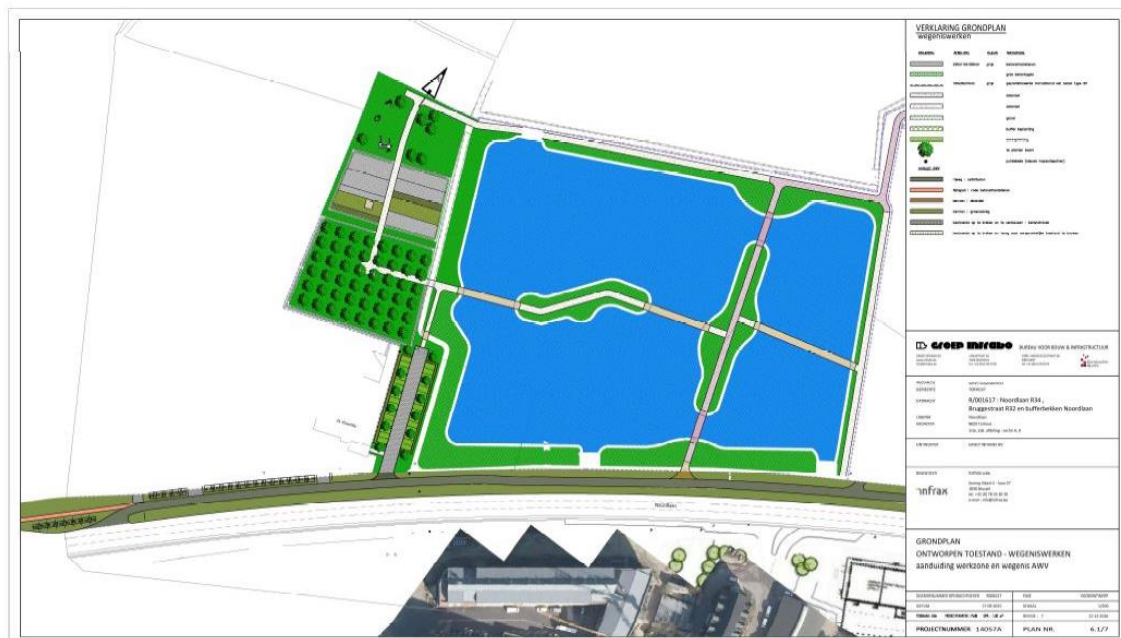
Ten westen van het bufferbekken én achter restaurant Chantilly zal men een boomgaard aanleggen bestaande uit een volkstuin en speeltuin. Voor de aanleg van de verhardingen wordt een maximale uitgraving van 0,45m voorzien met lokaal diepere uitgravingen tot 1m voor de speeltoestellen. Deze ontwikkeling zal echter pas in een latere fase plaatsvinden. Dit deel werd tussen de datum van aktenaam van de archeologienota en het indienen van de omgevingsvergunning weggelaten.

Dit verslag omhelst bijgevolg enkel de zone van het buferbekken. In totaal gaat het om een oppervlakte van ca. 31756m² exclusief de zone van de niet vergunde boomgaard.

² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1676>

Figuur 3: Zicht op de geplande werken ter hoogte van het bufferbekken en het landschapspark. De zone ter hoogte van de boomgaard werd tussen de datum van aktenaam van de archeologienota en het indienen van de omgevingsvergunning weggelaten (bron: Groep Infrabo NV).

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Hierbij werden 13 parallelle, 1,80m brede sleuven met een tussenafstand van ca.15m en een NW-ZO oriëntatie aangelegd met als doel de ondergrond archeologisch in kaart te brengen. De sleuven dienden lokaal onderbroken te worden door nog aanwezige afsluiting en/of prikkeldraad.

In totaal werd 3107m² onderzocht door middel van proefsleuven. Hierbij dient vermeld te worden dat percelen 927D0 en 926E0 (samen 2940m²) respectievelijk gracht en grachtkant zijn. Het uitgraven van sleuven was hier noch mogelijk noch archeologisch wenselijk. Daarbij komt ook nog dat perceel 937F0 (westelijke deel van het plangebied, ca. 6000m²) in een latere fase zal worden ontwikkeld. In totaal kon bijgevolg 28816m² van de totale 37756m² onderzocht worden. Dit komt neer op ca. 11% van de totale oppervlakte. De oppervlaktes van de verschillende sleuven en hun kijkvensters zijn in onderstaande tabel terug te vinden.

De sleuven werden onder begeleiding van de veldwerkleider laagsgewijs afgegraven tot op archeologisch relevant niveau. Alle sporen werden geregistreerd en ingemeten conform de Code van de Goede Praktijk. Enkele kuilen werden gecoupeerd.

Tabel 1: Zicht op de onderzochte oppervlakte/sleuf.

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Christof Vanhoutte en archeoloog Raf Trommelmans. Het veldwerk vond plaats op 18, 19, 20 en 25 mei 2020. De sleuven werden aansluitend gedicht. Zoals eerder vermeld in dit verslag werd enkel de zone van het toekomstig bufferbekken archeologisch onderzocht. De zone van de toekomstige boomgaard zal in een later stadium ontwikkeld worden.

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd (code **TONO20 2020A436**) en beschreven. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw werden verspreid over het terrein een 12tal wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel.

1.2.4. Inbreng specialisten

Niet van toepassing.

1.3. Assessment onderzochte gebied

1.3.1. Landschappelijke ligging

Voor de landschappelijke ligging wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de archeologienota (ID 1676)³.

1.3.2. Historische situering

Voor de historische situering wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de archeologienota (ID 1676)⁴.

1.3.3. Archeologisch kader

Voor het archeologisch kader wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van de archeologienota (ID 1676)⁵.

³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1676>

⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1676>

⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1676>

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Stratigrafie

Het plangebied kenmerkt zich door een microreliëf waarbij het maaiveldniveau varieerde tussen +20,22m TAW (westen) en +21,82m TAW (noordoosten). In totaal werden 12 profielen (Figuur 5 en Figuur 6) geregistreerd met als doel een beter inzicht te krijgen over de bodemopbouw.

Opmerkelijk was de verschillende bodemopbouw binnen het plangebied. Hiervoor dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het westelijke deel (grofweg perceel 939E0), het centrale deel (perceel 927E0), het oostelijke deel (945N0), zuidoostelijke deel (perceel 942B0) en het zuidelijke deel (939F0) van het plangebied. De bodemopbouw beperkt zich niet tot deze perceelsgrenzen, maar loopt vloeiend in elkaar over.

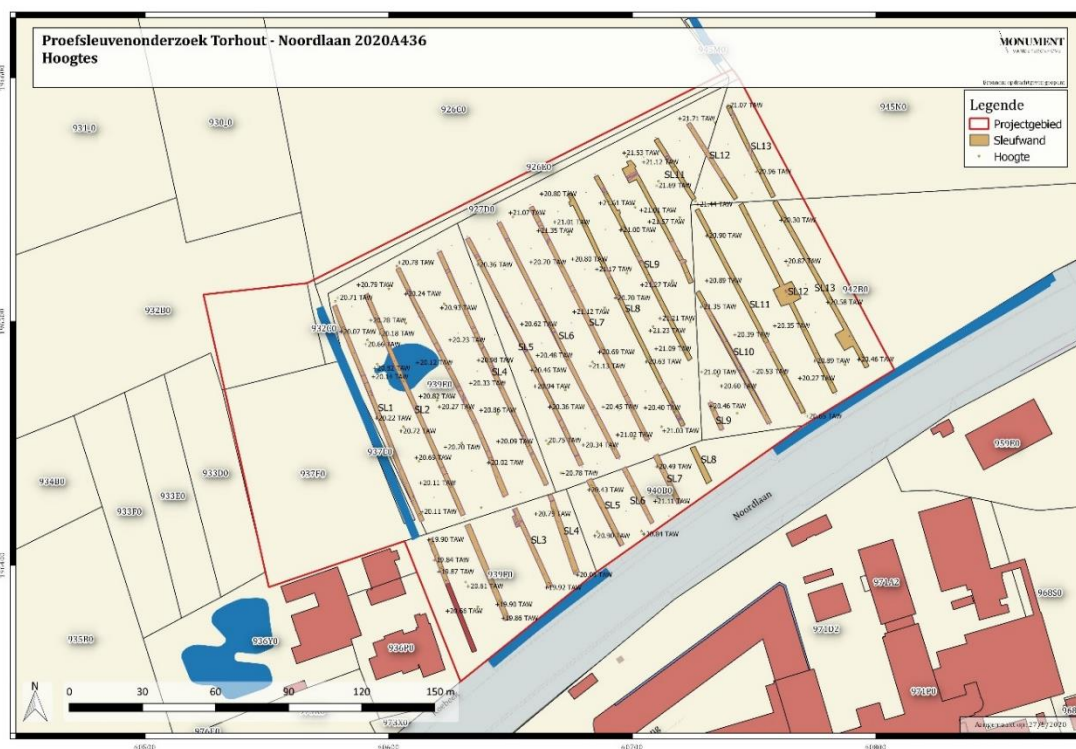
In het westen van het plangebied (grofweg perceel 939E0) kon ter hoogte van profiel 2 een A1 – A2 – C bodemsequentie vastgesteld worden. Het gaat hier om een natte lemige zandbodem bestaande uit een begraven cultuurlaag (A1 bovenop A2). De dikte van beide pakketten bedraagt respectievelijk 35cm voor A1 en 25cm voor A2. De donkergrijze licht organische ploeglaag (A1) is sterk homogeen en kent een scherpe ondergrens. De oude ploeglaag (A2) is eerder lichtbruinig grijs van kleur en toont sporen van bioturbatie tot in het moedermateriaal. Hier en daar konden enkele baksteenspikkels herkend worden. Het moedermateriaal (C horizont) bestaat uit licht groenig geel sterk lemig zand en vertoont roestverschijnselen.

Centraal binnen het plangebied (perceel 927E0) kon ter hoogte van profiel 5 een A – C1 – C2 stratigrafie herkend worden. De ploeglaag (A- horizont) is dezelfde als deze ter hoogte van profiel 2 ten westen (A2), met als verschil dat deze niet werd afgedekt. Hieronder bevindt zich het moedermateriaal dat overgaat van bruinig oranje lichte zandleem (C1) naar lemig groen zand (C2).

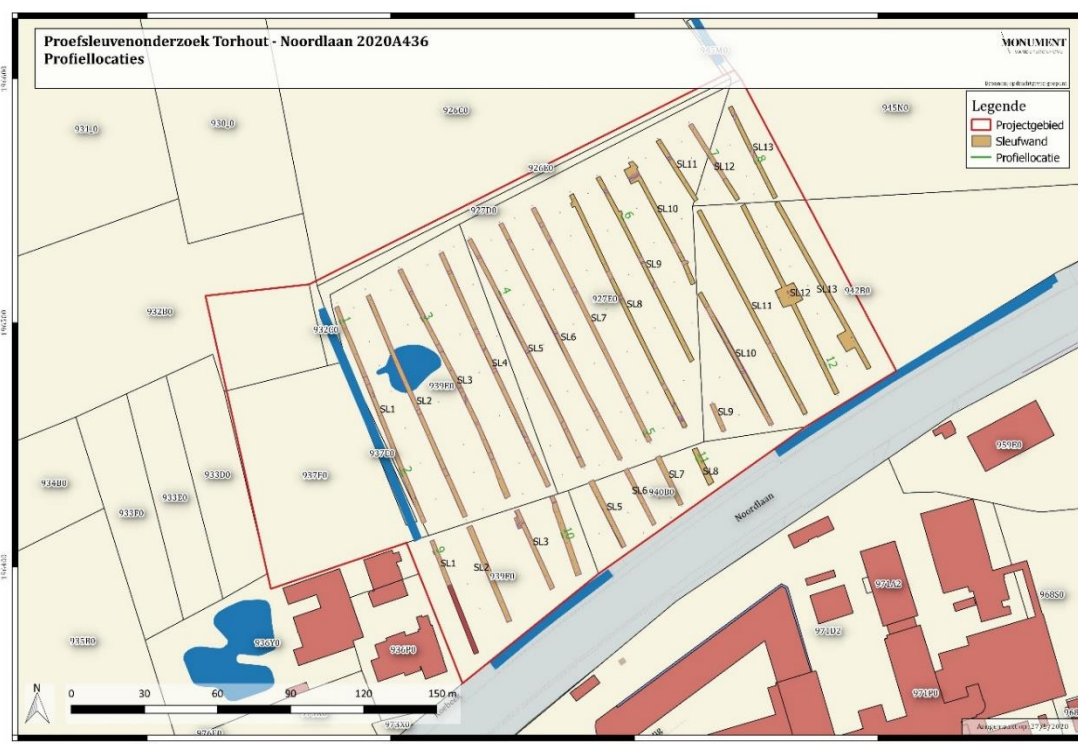
In het oosten van het plangebied kon een postpodzol bodemtype geregistreerd worden (matig droge zandbodem met verbrokkelde textuur B horizont). Oorspronkelijk was is dit type bodem een podzolbodem met bleke uitlogingshorizont (Ah) en zwarte/bruine humus- en aanreikingshorizont (Bh/ Bs) aanwezig. Door het toedienen van bemesting in de landbouw is

de humusaanreikingshorizont beginnen op te lossen. Het moedermateriaal is sterk zandig. Het moedermateriaal bevond zich gemiddeld op ca. 55cm onder maaiveld.

In het zuiden van het plangebied kon een semi gelijkaardige bodemopbouw geregistreerd worden als in het oostelijke deel van het plangebied. Het gaat hier om een A – B- C sequentie waarvan de B-horizont goed bewaard is gebleven. Het geheel wordt afgedekte door een ca. 40-50cm dik met puin gemengd ophogingspakket. Ter hoogte van restaurant Chantilly bleek bovendien de moederbodem sterk gereduceerd waardoor het archeologisch vlak onleesbaar was.

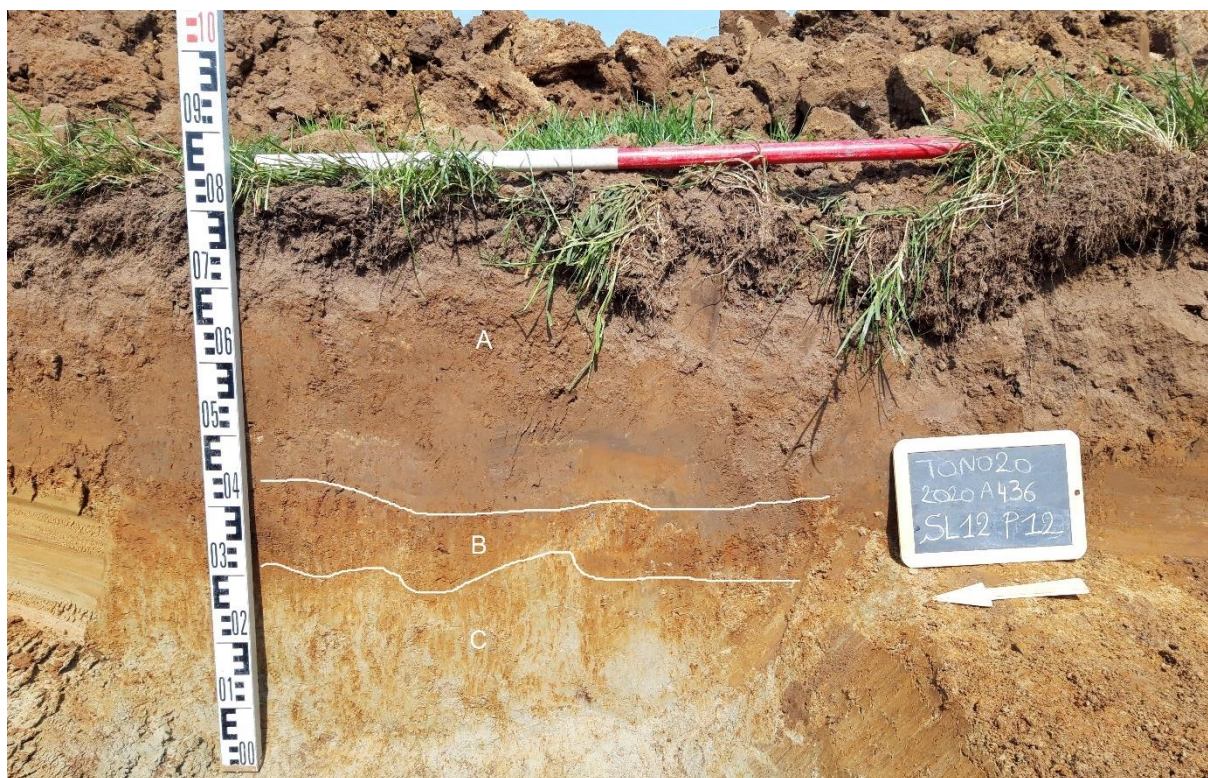
Figuur 5: Zicht op de gemeten hoogtes (maaiveld, archeologisch vlak) binnen het onderzochte gebied.

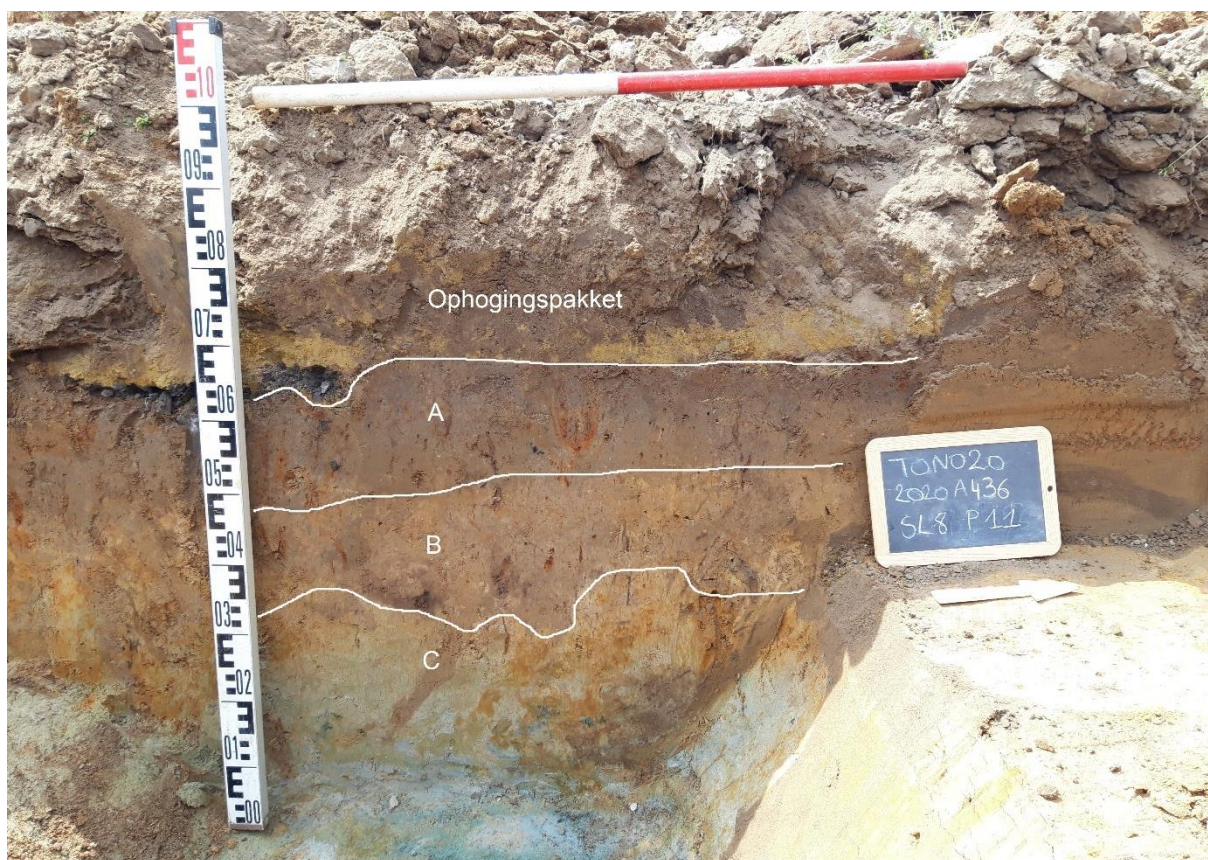
Figuur 6: Zicht op de geregistreerde bodemprofielen binnen het onderzochte gebied.

Figuur 7: Zicht op profiel 2 (westelijke deel projectgebied).

Figuur 8: Zicht op profiel 12.

Figuur 9: Zicht op profiel 11 (zuidelijke deel projectgebied).

Figuur 10: Zicht op profiel 5 (centrale deel projectgebied)

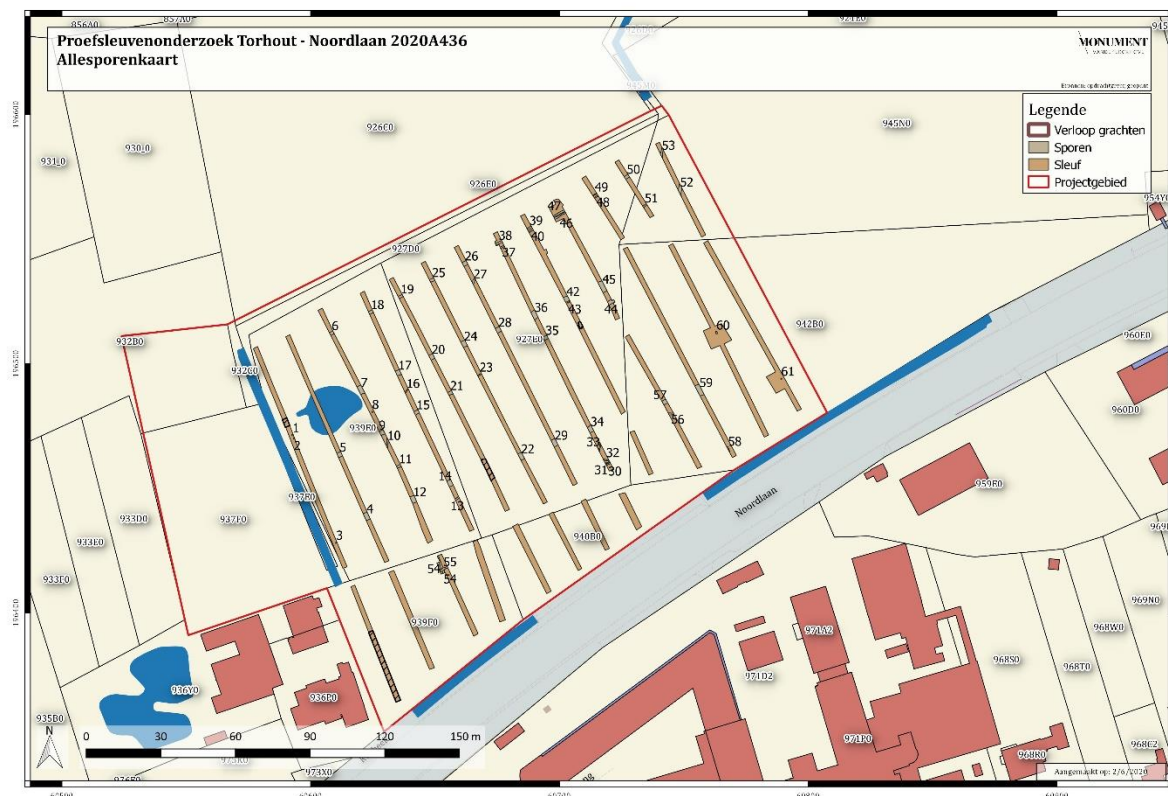
Figuur 11: Zicht op profiel 7 (oostelijke deel plangebied).

Figuur 12: Zicht op reductieverschijnselen ter hoogte van sleuf 1 (restaurant Chantilly).

2.2. Assessment sporen

In totaal werden 61 archeologische sporen aangetroffen (zie Figuur 13). Het gaat hierbij o.a. om grachten, greppels, enkele natuurlijke sporen en enkele (paal)kuilen. In onderstaande hoofdstukken wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste aangetroffen sporen per historische periode.

Figuur 13: Allesporenkaart.

2.2.1. Middeleeuwen

Slechts één spoor kan ruwweg gedateerd worden in de middeleeuwse periode. Greppel S9 was noordoost – zuidwest georiënteerd en kon gevolgd worden over meerdere sleuven. De vulling van de gracht was vrij bleek en contrasteerde erg zwak ten opzichte van het moedermateriaal. In vlak kon een breedte van ca. 1m worden opgemeten. In coupe bleek deze gracht nog ca. 50cm diep bewaard onder archeologisch niveau.

Op basis van de oriëntatie kan een interpretatie als perceelgracht vooropgesteld worden. Het aangetroffen grijs gedraaid aardewerk duidt grofweg op een datering vanaf de middeleeuwse periode.

Figuur 14: Greppel S9 in doorsnede.

2.2.2. Ongedateerde sporen

Verspreid binnen het plangebied kon een aanzienlijke hoeveelheid grachten worden opgemeten. Deze kunnen voornamelijk gelinkt worden aan twee noordoost – zuidwest georiënteerde grachttracés (zie Figuur 15 zwarte pijl). Bij vergelijking met historische kaartmateriaal uit het midden van de 19de eeuw blijkt duidelijk de overeenkomst met de toenmalige perceelsgrenzen. De grachten dienen dan ook geïnterpreteerd te worden als perceelsgrachten die minstens teruggaan tot de Nieuwste Tijd. Helaas kan geen fijnere datering vooropgesteld worden gezien het ontbreken aan diagnostisch materiaal. Vermoedelijk kunnen, gezien dezelfde oriëntatie als vornoemde grachttracés sporen

S6/18/19/25/26/37/38/39/40/46/47/48/49/50/53 ook toegeschreven worden aan een (oudere) historische perceelsgracht.

Figuur 15: De allesporenkaart geprojecteerd op de Poppkaart.

Naast deze ongedateerde grachten en greppels konden ook nog enkele geïsoleerde paalkuilen geregistreerd worden. S61 werd aangetroffen ter hoogte van sleuf 13. In vlak tekende dit spoor zich af als een afgerond licht uitgelooft licht bruinig grijs spoor met weinig houtskoolspikkels. In coupe bleek dit spoor ca. 20cm diep bewaard onder archeologisch niveau. Rond dit spoor werd een kijkvenster getrokken waarbij geen verdere archeologisch resten konden waargenomen worden.

Figuur 16: Zicht op paalspoor S61 (sleuf 13) in coupe.

Figuur 17: Zicht op de lokale uitbreiding rondom paalspoor S61.

2.3. Assessment vondsten

Het archeologisch vooronderzoek leverde slechts een beperkte hoeveelheid vondsten op. Het gaat hierbij om aardewerk en metalen vondsten. In onderstaande hoofdstukken worden de vondsten verder besproken.

2.3.1. Aardewerk

Tijdens het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem konden slechts twee fragmenten aardewerk worden ingezameld. Deze bevonden zich allebei in de vulling van gracht S9. Het betreffen twee randscherven grijs gedraaid aardewerk van een misbaksel met zandig baksel. Dit aardewerk kan ruwweg gedateerd worden in de middeleeuwse periode.

Figuur 18: Zicht op het aangetroffen grijs gedraaid aardewerk met zandig baksel uit de vulling van greppel S9.

2.3.2. Metaal

Ook uit het metaaldetectie onderzoek kwamen slechts een beperkt aantal vondsten aan het licht. Naast een 19de eeuwse munt, een loden kogel uit S45 en de resten van een recent metalen doosje (pastilles) konden geen archeologisch relevante vondsten aangetroffen worden binnen het plangebied.

Figuur 19: Zicht op de aangetroffen metalen objecten tijdens metaaldetectie op het archeologisch vlak en de uitgegraven grond.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3. Datering en interpretatie

Binnen het plangebied werden slechts een beperkte hoeveelheid sporen aangetroffen. Het gaat hierbij voornamelijk om grachten met een noordoost – zuidwest orientatie. Twee grachttracés kunnen op basis van hun ligging en dezelfde orientatie zoals op 19de eeuwse kaarten geïnterpreteerd worden als perceelsgracht. Een derde grachttracé met dezelfde orientatie bevatte twee randscherven grijs gedraaid aardewerk, waardoor een datering vanaf de middeleeuwen voor deze historische perceelsgrachten vooropgesteld kan worden.

Verspreid konden ook nog enkele potentiële paalkuilen geregistreerd worden.

Het gaat hier echter om geïsoleerde paalkuilen die ondiep bewaard zijn gebleven. Op geen enkele locatie binnen het plangebied werden archeologische sporenclusters aangesneden die duiden op bewoning. Er kan bijgevolg geconcludeerd worden dat het plangebied ten vroegste vanaf de middeleeuwen in cultuur werd gebracht voor agrarische doeleinden en dit tot op heden.

3.1. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen en confrontatie bureaustudie

Op basis van de bureaustudie bleek voor het plangebied een verhoogd archeologisch potentieel gezien de ligging op de rand van de dorpskern. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek duiden op de afwezigheid van een archeologisch site.

3.2. Synthese

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht gezien de omvang van het plangebied een beperkte hoeveelheid archeologische sporen aan het licht. Het gaat hierbij voornamelijk om grachten met een noordoost – zuidwest orientatie. Twee grachttracés kunnen op basis van hun ligging en dezelfde orientatie zoals op 19de eeuwse kaarten geïnterpreteerd worden als perceelsgracht. Een derde grachttracé met dezelfde orientatie bevatte twee randscherven grijs gedraaid aardewerk, waardoor een datering vanaf de middeleeuwen voor deze historische perceelsgrachten vooropgesteld kan worden.

Verspreid konden ook nog enkele geïsoleerde potentiële paalkuilen geregistreerd worden. Op geen enkele locatie binnen het plangebied werden archeologische sporenclusters aangesneden die duiden op bewoning. Er kan bijgevolg geconcludeerd worden dat het plangebied ten vroegste vanaf de middeleeuwen in cultuur werd gebracht voor agrarische doeleinden en dit tot op heden. Gezien de aard en densiteit van de archeologische resten wordt het niet noodzakelijk geacht verder archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

Geo(morfo)logie en bodemopbouw

- Hoe is de (bewaarde) opbouw van het natuurlijk ontwikkeld bodemprofiel?
 - Het plangebied kenmerkt zich door een microreliëf waarbij het maaiveldniveau varieerde tussen +20,22m TAW (westen) en +21,82m TAW (noordoosten). In totaal werden 12 profielen geregistreerd met als doel een beter inzicht te krijgen over de bodemopbouw. Opmerkelijk was de verschillende bodemopbouw binnen het plangebied. Hiervoor dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het westelijke deel (grofweg perceel 939E0), het centrale deel (perceel 927E0), het oostelijke deel (945N0), zuidoostelijke deel (perceel 942B0) en het zuidelijke deel (939F0) van het plangebied. De bodemopbouw beperkt zich niet tot deze perceelsgrenzen, maar loopt vloeiend in elkaar over. In het westen van het plangebied (grofweg perceel 939E0) kon ter hoogte van profiel 2 een A1 – A2 – C bodemsequentie vastgesteld worden. Het gaat hier om een natte lemige zandbodem bestaande uit een begraven cultuurlaag (A1 bovenop A2). De dikte van beide pakketten bedraagt respectievelijk 35cm voor A1 en 25cm voor A2. De donkergrijze licht organische ploeglaag (A1) is sterk homogeen en kent een scherpe ondergrens. De oude ploeglaag (A2) is eerder lichtbruinig grijs van kleur en toont sporen van bioturbatie tot in het moedermateriaal. Hier en daar konden enkele baksteenspikkels herkend worden. Het moedermateriaal (C horizont) bestaat uit licht groenig geel sterk lemig zand en vertoont roestverschijnselen.

Centraal binnen het plangebied (perceel 927E0) kon ter hoogte van profiel 5 een A – C1 – C2 stratigrafie herkend worden. De ploeglaag (A- horizont) is dezelfde als deze ter hoogte van profiel 2 ten westen (A2), met als verschil dat deze niet werd afgedekt. Hieronder bevindt zich het moedermateriaal dat overgaat van bruinig oranje lichte zandleem (C1) naar lemig groen zand (C2). In het oosten van het plangebied kon een postpodzol bodemtype geregistreerd worden (matig droge zandbodem met verbrokkelde textuur B horizont). Oorspronkelijk was is dit type bodem een podzolbodem met bleke uitlogingshorizont (Ah) en zwarte/bruine humus- en aanrijkingshorizont (Bh/ Bs) aanwezig. Door het toedienen van bemesting in de landbouw is de

humusaanreikingshorizont beginnen op te lossen. Het moedermateriaal is sterk zandig. Het moedermateriaal bevond zich gemiddeld op ca. 55cm onder maaiveld.

In het zuiden van het plangebied kon een semi gelijkaardige bodemopbouw geregistreerd worden als in het oostelijke deel van het plangebied. Het gaat hier om een A – B- C sequentie waarvan de B-horizont goed bewaard is gebleven. Het geheel wordt afgedekt door een ca. 40-50cm dik met puin gemengd ophogingspakket. Ter hoogte van restaurant Chantilly bleek bovendien de moederbodem sterk gereduceerd waardoor het archeologisch vlak onleesbaar was.

- Bevinden zich er sporen van akkerbewerking (zoals ploeg- en spitsporen)?
 - Nee.
- Wat is de aard en ouderdom van eventuele aanwezige sporen van akkerbewerking? Waar komen deze voor en hoe zijn deze ontstaan?
 - Binnen het plangebied werden indirecte sporen aangetroffen die duiden op in cultuurname van het terrein. Het gaat hierbij om perceelsgrachten die maximaal teruggaan tot in de middeleeuwse periode.
- Op welke diepte(s) bevinden zich eventueel relevante archeologische niveaus? Is er sprake van (sub-)recente verstoringen en post-depositionele processen? En wat is het effect daarvan op de eventuele aanwezige en/of te verwachten archeologische resten?
 - Het archeologisch niveau bevindt zich gemiddeld op 50cm onder maaiveld. Enkel in het zuidelijke deel werd een diepte van minimaal 70cm onder maaiveld opgemeten.

Sporen, structuren, vondsten en paleo-ecologische resten

- Indien het onderzoek geen archeologische fenomenen oplevert of categoriaal beperkte (bijvoorbeeld alleen losse vondsten): Welke verklaring is hiervoor te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van verstoring van antropogene of natuurlijke en/of beperking van archeologische waarnemingsmogelijkheden? Of is er sprake van aantoonbare afwezigheid van bewoning en/of actief landgebruik of van een combinatie van genoemde factoren?
 - Niet van toepassing.

4. Potentieel op kennisvermeerdering

4.1. Aard van de potentiële kennis

De kennisvermeerdering na dit archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat erin dat aangetoond kan worden dat er geen archeologische site aanwezig is binnen het onderzochte deel van het plangebied. Naast enkele (vermoedelijk) van oorsprong middeleeuwse perceelsgrachten werden geen sporen van menselijke bewoning aangetroffen. Enkele geïsoleerde (paal)kuilen duiden echter wel op menselijke aanwezigheid in de buurt van het plangebied.

5. Samenvatting

Ter hoogte van de Noordlaan, de Bruggestraat, de Aartrijkestraat, de Industrielaan en de Ambachtstraat te Torhout plant Infracvba de aanleg van een bufferbekken. Hiervoor zal een uitgraving van minimaal 1,80m en maximaal 3,30m ten aanzien van het bestaande hellende maaiveld voorzien worden. Er zal maximaal tot ongeveer +18,90 m TAW uitgegraven worden. Het bufferbekken zal hierbij ontsloten worden door een landschapspark. Hiervoor worden twee door fietspaden verbonden verhoogde eilanden voorzien. Ten westen van het bufferbekken én achter restaurant Chantilly zal men een boomgaard aanleggen bestaande uit een volkstuin en speeltuin. Voor de aanleg van de verhardingen wordt een maximale uitgraving van 0,45m voorzien met lokaal diepere uitgravingen tot 1m voor de speeltoestellen. Deze ontwikkeling zal pas in een latere fase plaatsvinden.

Het projectgebied bevindt zich ten noorden van de dorpskern van Torhout ter hoogte van de Noordlaan en heeft een oppervlakte van ongeveer 37756m². Aangezien de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, werd een archeologienota opgesteld waarin geadviseerd werd om een vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren aan de hand van proefsleuven. Het doel van het hieronder beschreven proefsleuvenonderzoek is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein archeologisch te onderzoeken. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd door veldwerkleider Christof Vanhoutte en archeoloog Raf Trommelmans. Het veldwerk vond plaats op 18, 19, 20 en 25 mei 2020. De sleuven werden aansluitend gedicht. In totaal werden 13 parallelle, 1,80m brede sleuven met een tussenafstand van ca.15m en een NW-ZO oriëntatie aangelegd.

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht gezien de omvang van het plangebied slechts een beperkte hoeveelheid archeologische sporen aan het licht. Het gaat hierbij voornamelijk om grachten met een noordoost – zuidwest oriëntatie. Twee grachttracés kunnen op basis van hun ligging en dezelfde oriëntatie zoals op 19de eeuwse kaarten geïnterpreteerd worden als perceelsgracht. Een derde grachttracé met dezelfde oriëntatie bevatte twee randscherven grijs gedraaid aardewerk, waardoor een datering vanaf de middeleeuwen voor deze historische perceelsgrachten vooropgesteld kan worden.

Verspreid konden ook nog enkele geïsoleerde potentiële paalkuilen geregistreerd worden. Op geen enkele locatie binnen het plangebied werden archeologische sporenclusters aangesneden die duiden op bewoning. Er kan bijgevolg geconcludeerd worden dat het plangebied ten vroegste vanaf de middeleeuwen in cultuur werd gebracht voor agrarische doeleinden en dit tot op heden. Gezien de aard en densiteit van de archeologische resten wordt het niet noodzakelijk geacht verder archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

6. BIBLIOGRAFIE

- R. Simons, G. De Nutte, T. Deville en S. Houbrechts. Archeologienota bureaustudie verslag van resultaten Noordlaan te Torhout (gemeente Torhout), ArcheoPro rapporten 287, Hasselt
- R. Simons, G. De Nutte, T. Deville en S. Houbrechts. Archeologienota bureaustudie programma van maatregelen Noordlaan te Torhout (gemeente Torhout), ArcheoPro rapporten 287, Hasselt

7. Bijlages

- Bijlage 001 - Kadasterkaart
- Bijlage 002 – Sleuvenplan
- Bijlage 003 – Hoogtes
- Bijlage 004 – Profiellocaties
- Bijlage 005 – Allesporenkaart
- Bijlage 006 – Allesporenkaart op Popp
- Bijlage 007 – Sporenlijst
- Bijlage 008 – inventarislijst
- Bijlage 009 – Fotlijst
- Bijlage010 - Advieszone